

ВІДГУК

офіційного рецензента кандидата економічних наук, доцента

Перерви Іванни Миколаївни

на дисертаційну роботу Ду Ханьюй

**«Управління формуванням бізнес-моделі освітньої послуги в умовах
глобалізації»,**

виконану для здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань

«Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент»

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження. У сучасному світі освітня послуга перетворюється на стратегічний інструмент формування людського капіталу, що вимагає нових підходів до її організації, управління та комерціалізації. У зв'язку з цим зростає потреба в осмисленні освітньої діяльності як бізнес-процесу, що функціонує за законами ринку, проте не втрачає суспільно значущої місії.

В умовах глобалізації змінюються вимоги до змісту, форм і форматів надання освітніх послуг, що змушує заклади освіти адаптуватися до нових викликів шляхом впровадження інноваційних бізнес-моделей. Водночас виникає необхідність забезпечення гнучкості та стійкості освітньої системи, що передбачає її здатність оперативно реагувати на зміни в попиті, технологічному середовищі, законодавчому полі та міжнародних стандартах. Формування дієвої бізнес-моделі освітньої послуги дозволяє закладу освіти не лише підвищити власну ефективність, але й зміцнити свою конкурентну позицію на глобальному ринку освітніх послуг.

Додаткову актуальність дисертаційному дослідженню надає специфіка українського освітнього простору, який перебуває на перетині реформ, викликів війни, інтеграції в європейський та світовий освітній простір. Для України формування конкурентоспроможної, економічно ефективної та інноваційної бізнес-моделі освітньої послуги є не лише економічним, але й соціально значущим завданням. У цьому контексті постає потреба в ґрунтовних наукових дослідженнях, що визначатимуть методологічні основи управління формуванням таких моделей з урахуванням міжнародного досвіду, національної специфіки та перспектив сталого розвитку.

Отже, тема дисертаційного дослідження Ду Ханьюй є актуальною як у теоретичному вимірі – для розвитку концептуального апарату та управлінських підходів, так і в прикладному – для вдосконалення практики надання освітніх послуг в умовах посилення глобальної взаємозалежності та динамізму зовнішнього середовища.

2. Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями.

Актуальність результатів дисертації Ду Ханьюй підтверджується також її зв'язком з науковими дослідженнями Харківського національного університету радіоелектроніки «Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку та економічної безпеки суб'єктів господарювання» (номер державної реєстрації 0122U000510), за якою автором дисертації було визначено сутність і місце бізнес-освіти в системі освітніх послуг (довідка № 50.03/19-32 від 09.01.2025 р.).

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їхня достовірність. Дисертаційне дослідження «Управління формуванням бізнес-моделі освітньої послуги в умовах глобалізації» виконано на високому теоретичному та методичному рівні, який характеризується застосуванням широкого спектру сучасних методів дослідження.

У дисертації були застосовані загальнонаукові методи наукового пізнання, у тому числі морфологічний аналіз; бібліографічний аналіз; метод порівняння; узагальнення; аналізу та синтезу. Для отримання даних було використано метод опитування за допомогою спеціально розробленої анкети. Для визначення рангів значущості факторів глобалізації, що впливають на формування бізнес-моделі освітньої послуги в Україні та Китаї використано метод ранжування. В рамках методичного підходу щодо управління формуванням бізнес-моделі освітньої послуги використано процесний підхід. Усі застосовані методи й підходи використані коректно у відповідності до поставлених завдань.

Об'єкт та предмет дисертаційного дослідження визначені коректно. Завдання сформульовані логічно та відповідно до поставленої мети дисертації. Основні наукові положення та висновки, сформульовані в дисертації, є достатньо обґрунтованими, впливають з одержаних результатів дослідження та відповідають поставленим завданням та меті дослідження.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертаційному дослідженні, характеризуються високим рівнем достовірності, про що свідчить якісний та глибокий аналіз значного обсягу літературних джерел (197 найменувань, с. 207-225) щодо управління формуванням бізнес-моделі освітньої послуги в умовах глобалізації.

Вищезазначене свідчить про достатню обґрунтованість і достовірність наукових положень, рекомендацій і висновків дисертації.

У сукупності наукові і практичні результати дисертаційної роботи Ду Ханьюй доповнюють і розвивають теоретичні та практичні аспекти формування бізнес-моделі освітньої послуги з врахуванням факторів глобалізації.

4. Структура дисертації. Дисертація Ду Ханьюй складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків за розділами та загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації складає 245 сторінки (10,2 авт. арк.), обсяг основного тексту – 184 сторінок (7,6 авт. арк.), що відповідає вимогам Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами).

Зміст роботи викладено в логічній послідовності, відповідно до визначених об'єкту, предмету, мети, завдань, та повністю розкриває отримані наукові результати. Сформовані висновки в достатній мірі відображають одержані наукові результати. В додатки включено додаткові матеріали, отримані в результаті роботи, анкета для аналізу особливостей надання освітніх послуг в сфері бізнес-освіти та рівня задоволеності ними, яку було використано для опитування респондентів, та копії довідок про практичне використання результатів дисертації.

5. Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації. Проведений аналіз змісту дисертаційної роботи та публікацій Ду Ханьюй дає підстави стверджувати, що запропоновані розробки мають наукову новизну та засвідчують особистий внесок здобувача у розвиток теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій з питань управління формуванням бізнес-моделі освітньої послуги в умовах глобалізації.

Зміст дисертації послідовно розкриває обрану для дослідження тему.

У розділах дисертації викладено вирішення таких завдань:

узагальнити визначення поняття «освітня послуга» й розробити класифікацію освітніх послуг, визначити характеристику бізнес-освіти в системі освітніх послуг;

узагальнити науково-теоретичні підходи до визначення змісту бізнес-моделі освітньої послуги;

розробити типологію бізнес-моделей освітніх послуг;

визначити фактори глобалізації, що впливають на надання освітніх послуг;

проаналізувати сучасні тренди розвитку бізнес-освіти;

визначити особливості надання освітніх послуг та мотивацію споживачів щодо отримання бізнес-освіти;

узагальнити фактори глобалізації й оцінити їх вплив на формування бізнес-моделі освітньої послуги;

обґрунтувати структуру компонентів бізнес-моделі освітньої послуги із врахуванням впливу факторів глобалізації;

розробити методичний підхід до управління формуванням освітньої послуги на основі принципів процесного управління;

розробити бізнес-модель освітньої послуги в сфері бізнес-освіти з урахуванням факторів глобалізації та особливостей цільової аудиторії.

Вирішення поставлених завдань відрізняються науковою новизною. По-перше, **визначено сутність поняття «бізнес-модель освітньої послуги»** (підрозділ 1.2, с. 55-57) за рахунок виділення таких складових, як економічні механізми, інноваційні технології, споживачі, бізнес-процеси та ціннісно орієнтована освітня діяльність, й інтеграції економічного, інноваційного, процесного, ціннісного та структурного підходів, що дозволяє задовольняти запитів студентів, ринку праці та суспільства в умовах цифрової трансформації та глобальної конкуренції.

По-друге, **удосконалено методичний підхід до оцінки значущості факторів глобалізації** (підрозділ 2.3, с. 123-145), що впливають на формування бізнес-моделі освітньої послуги, на основі ранжування, який, на відміну від існуючих, базується на аналізі соціально-економічних, культурних та технологічних змін у різних країнах, зокрема на прикладі України та Китаю.

По-третє, **удосконалено методичний підхід щодо управління формуванням бізнес-моделі освітньої послуги** (підрозділ 3.2, с. 165-179), який ґрунтується на інтеграції процесного підходу, а також враховує ключові

фактори глобалізації (діджиталізація, цифровізація, персоналізація), передбачає ідентифікацію бізнес-процесів і визначення ланцюжка створення цінностей освітньої послуги, а також інтеграцію бізнес-процесів з компонентами бізнес-моделі освітньої послуги.

По-четверте, **дістав подальшого розвитку перелік рис бізнес-освіти як освітньої послуги** (підрозділ 3.3, с. 34-43) через класифікацію освітніх послуг, характеристики бізнес-освіти в системі класифікаційних ознак (форма здобуття освіти; складники системи освіти; форма оплати освітніх послуг; ступінь організованості, офіційність та структурованість надання освітньої послуги; формат надання освітньої послуги; за суб'єктами надання освітніх послуг; за цільовою аудиторією; термін надання освітніх послуг).

По-п'яте, **дістала подальшого розвитку типологія бізнес-моделей освітньої послуги** (підрозділ 3.2, с. 59-70), відмінністю якої є виділення трьох основних груп бізнес-моделей – традиційні, електронні (діджитал) та змішані (гібридні), для кожної з яких обґрунтовано перелік видів бізнес-моделей, що дозволяє обирати відповідну бізнес-модель освітньої послуги в умовах залучення цифрових технологій і комерціалізації.

По-шосте, **дістали подальшого розвитку теоретичні положення формування бізнес-моделі освітньої послуги** (підрозділ 3.2, с. 166-172) за рахунок удосконалення категорійного апарату, визначення типу і структури бізнес-моделі освітньої послуги, яка, на відміну від існуючих, інтегрована з бізнес-процесами надання освітніх послуг і враховує ключові фактори глобалізації. Це що дозволяє сформувати бізнес-модель освітньої послуги, що відповідає сучасним умовам глобалізації.

Отримані дисертантом Ду Ханьюй наукові результати мають наукову новизну, є достатньо обґрунтованими та широко представлені науковій спільноті у публікаціях та під час участі у міжнародних науково-практичних конференціях.

6. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. Ду Ханьюй за результатами дисертації опублікував 3 наукових праці у фахових виданнях (категорія Б), а також 1 одноосібний розділ у колективній монографії, які відповідають вимогам пунктів 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ №44 від 12.01.2022 р. Окрім того результати дослідження проходили апробацію на міжнародних наукових конференціях, за результатами яких здобувач опублікувала 4 тез доповідей на конференціях.

На підставі цього опублікування й апробацію результатів дисертаційної роботи Ду Ханьюй слід вважати достатньою.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження. Практична значущість отриманих дисертантом результатів полягає у тому, що всі наукові положення дисертаційного дослідження доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, які можуть бути запроваджені в діяльність закладів освіти і організацій, що реалізують освітні послуги.

Свідченням практичної значимості пропозицій дисертанта є приклади їх впровадження в діяльність організацій, про що надано відповідні довідки.

Результати дисертації використовуються наступними організаціями: ТОВ «Центр міжнародної освіти «ИНЖЕК» (довідка № 0/1765-1 від 23.12.2024 року); Hubei Hanyue Education Consulting Co., Ltd. (довідка від 23.10.2024 року).

В освітній процес Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця впроваджено результати дисертаційного дослідження, які використовуються для поглиблення теоретично-методичного забезпечення навчального процесу підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня здобуття вищої освіти під час викладання дисципліни «Управління стартап-проектами» для (довідка № 24/86-34-95 від 17.12.2024 року).

7. Академічна доброчесність. При детальному розгляді дисертаційної роботи Ду Ханьюй не виявлено порушення академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фальсифікації та фабрикації), що підтверджено результатами перевірки за допомогою спеціальних програмних засобів.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційну роботу Ду Ханьюй, вважаю за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні положення:

1. У табл. 1.1 на с. 28-29 було наведено результати морфологічного аналізу поняття «освітня послуга». Робота б виграла, якби автор згрупував підходи різних авторів за виокремленими ключовими поняттями.

2. На рисунку 3.2, с. 157 дисертації наведено удосконалену структуру бізнес-моделі освітніх послуг, яка ґрунтується на Business Model Navigator Гассмана О. Доцільно було б підкреслити, як саме компоненти моделі Гассмана О. було адаптовано до освітнього контексту, і чим обґрунтовується доцільність її застосування у сфері бізнес-освіти.

3. У підрозділі 3.2 дисертаційної роботи (с. 165-180) запропоновано й описано методичний підхід щодо управління формуванням бізнес-моделі освітньої послуги на основі інтеграції процесного підходу. Проте обґрунтування необхідності інтеграції саме процесного підходу до управління формуванням бізнес-моделі освітньої послуги є обмеженим. Доцільно було б більш детально пояснити вибір такого підходу.

4. У таблиці 3.4 (с. 175) та на рис. 3.4 (с. 176) наведено відповідність бізнес-процесів надання освітньої послуги категоріям Value Chain. Можливо було б більш детально описати, яким чином було проведено віднесення бізнес-процесів до основних і допоміжних у створенні цінності освітньої послуги, і як це враховує умови глобалізації.

Наведені зауваження мають дискусійний характер та не впливають на позитивний висновок щодо дисертаційного дослідження.

9. Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам.

Дисертація Ду Ханьюй «Управління формуванням бізнес-моделі освітньої послуги в умовах глобалізації» являє собою завершену працю, яку присвячено вирішенню важливого наукового завдання щодо розвитку теоретико-методичного забезпечення та розробці практичних рекомендацій щодо управління формуванням бізнес-моделі освітньої послуги в умовах глобалізації.

Тема дисертаційної роботи є актуальною і відповідає пріоритетним напрямкам наукових досліджень та науковим програмам. Наукові положення, висновки та рекомендації характеризуються новизною, теоретичним і практичним значенням, а також достатньо обґрунтовані. Рівень оприлюднення основних положень у наукових публікаціях, апробації та практичного впровадження результатів відповідає встановленим вимогам.

На основі викладеного можна зробити висновок, що дисертаційна робота Ду Ханьой «Управління формуванням бізнес-моделі освітньої послуги в умовах глобалізації» відповідає всім вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Вимоги, що містяться в пунктах 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, що затверджений Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44, повністю виконані. Автор дисертації, Ду Ханьой, заслуговує на присвоєння наукового ступеня доктора філософії у галузі знань «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту,
бізнесу і адміністрування
Харківського національного
економічного університету
імені Семена Кузнеця

Іванна ПЕРЕРВА

Підпис засвідчую:

Вчений секретар Харківського національного
економічного університету
імені Семена Кузнеця

Оксана ПИСАРЧУК